

LVG

**De trainer
en de totale
mens**

Opgetekend door Robert Heukels

Nieuw Amsterdam

Eerste druk mei 2020 (gebonden)

Tweede druk mei 2020

Derde druk juli 2020

© 2020 Louis van Gaal

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp Studio Jan de Boer

Foto omslag © Presse Sports / Roberto Frankenberg

NUR 491

ISBN 978 90 468 2668 3 (paperback)

ISBN 978 90 468 2760 4 (gebonden)

www.nieuwamsterdam.nl

Inhoud

Louis, mens in licht en schaduw • voorwoord door David Endt	7
Proloog	9
1 Hoe het begon	11
2 Ajax	17
<i>Ajax, was getekend: LvG • Bryan Roy • Frank Rijkaard • Rob Jansen ft. John van 't Schip • Ronald de Boer</i>	
3 Barcelona	51
<i>Pep Guardiola</i>	
4 Oranje • deel I	65
<i>Oranje deel I, was getekend: LvG</i>	
5 Terug naar Barcelona	71
6 Geen dichtertelijke tijd als TD van Ajax	75
7 De ommekeer: AZ	79
<i>AZ, was getekend: LvG • Toon Gerbrands</i>	
8 Droomclub FC Bayern: kort en hevig	93
<i>FC Bayern, was getekend: LvG • Philipp Lahm • Uli Hoeneß • Thomas Müller</i>	
9 Een niet zo heel fluwelen revolutie bij Ajax	117
<i>De fluwelen revolutie, was getekend: LvG • Steven ten Have</i>	

10	WK 2014: meesterwerk <i>Oranje deel II, was getekend LvG • Arjen Robben</i>	129
11	FA Cup met Manchester United: het laatste kunstje <i>Manchester United, was getekend: LvG • Daley Blind • Robin van Persie • Wayne Rooney</i>	145
12	De specialisten & de ontwikkeling <i>Max Reckers • Piet Bon • Jos van Dijk</i>	183
13	Een tamelijk druk pensioen <i>Marc Overmars • Erik ten Hag</i>	217
14	Ontmoetingen met Louis van Gaal	233
	Fotoverantwoording	277
	Register	279

Louis, mens in licht en schaduw

De ruimte meet zo'n drie bij zes meter en is in twee compartimenten verdeeld. Het krijgt de naam 'kantoor' en inderdaad: er staan twee bureaus. Ze staan tegenover elkaar met over de volle lengte van de muur een afsluitbare stellingkast. Het door een glazen deur afsluitbare grootste compartiment is het domeintje van Louis. Meestal staat de deur open, alleen voor 'belangrijke gesprekken' gaat die dicht. Wij zitten tegenover elkaar: de hoofdtrainer en de perschef. Dit zijn wat je noemt 'korte lijnen'. Hoe vroeg ik 's morgens ook binnenstap, Louis zit al achter zijn bureau. Hij is een man van orde, organisatie en structuur. Ik ben dat, op zijn zachtst gezegd, minder. Wij verschillen in meer dingen, maar wij kunnen het wel goed met elkaar vinden en beleefden bijzondere tijden. We kennen elkaar al vanaf november 1971, maar vanaf onze intrek in het dubbelzits kantoortje in de kleinbehuisde De Meer in de winter van 1992 waren we min of meer tot elkaar veroordeeld.

Vijf jaar lang vrijwel dagelijks in elkaars nabijheid zijn, een kantoor delen, op reis gaan, weekenden als hoogtepunten van de week delen... Dan moet je wel contactgestoord zijn, wil je elkaar niet leren kennen. De lol van het iedere dag weer aan de slag gaan, nooit een saai moment. De emoties van geluk en beheerste euforie, de momenten van gedeeld verlies, zo nietig als die van een nederlaag, zo diepsnijdend en onacceptabel als het overlijden van zijn lieve vrouw Fernanda...

Omdat de gestaag groeiende persoonlijk aan Louis gerichte post na zijn eerste beoordeling door mij als perschef/persoonlijk secretaris werd afgewerkt, en die post vaak niet voetbalgerelateerd was, kwamen er andersoortige gesprekken los. Dat bood intiem inzicht in wie deze gestructureerde, doelgerichte, ambitieuze en soms pertinente man óók

was, hoeveel van wat hij deed uiteindelijk steunde op simpele, maar bepalende menselijke waarden, met als absolute basis: aandacht en liefde voor mensen.

De buitenwereld en, eerlijk is eerlijk, ook deelgenoten van de binnenwereld, keken vaak anders tegen deze man aan. Niet zelden geleid door oneigenlijke belangen en motieven. Maar ook personen die waren gekwetst of zich gekwetst voelden, stigmatiseerden Van Gaal als een zelfingenomen, eigengereid, betweterig, onbuigzaam en zelfs hooghartig persoon. Bij de veroordelende beoordeling ging het niet om inhoud maar om voorkeur en eigenbelang. Louis wenste daar niet 'handig' mee om te gaan: hij deed geen concessies aan zijn waarheid en principes. Dat nobele standpunt maakte het er niet makkelijker op. En Louis' onmiskenbare talent om weerstand op te wekken, deed een duit in het zakje.

Met name de media weten met een opgespeld stigma de publieke opinie te bepalen. Gelukkig was niet iedereen gevoelig voor het negatieve etiket, genoeg mensen die zuivere voelsprietten hebben. In de loop der jaren is het negatieve etiket vervangen door een zuiverder beeld. Resultaten, soms fantastische resultaten, hebben meegeholpen om zijn vakmanschap volmondig te erkennen. Nu, met de loopbaan niet langer als obstakel maar als referentiepunt achter hem, is het punt van omkijken aanbeland: de biografie.

Een voorwoord schrijven is eervol, maar hier geen persoonlijke confessie van mijzelf. Het gaat immers om de hoofdpersoon. Toch misbruik ik, zonder Louis te passeren, dit podium: de jaren met hem koester ik inhoudelijk als de mooiste voetbalperiode van mijn leven. Naast de bijzondere, met verblindende successen behangen dynamiek van die tijd, heeft dat vooral met hem te maken. We waren het niet altijd met elkaar eens, maar een verschil van mening of inzicht deed nooit afbreuk aan het wederzijdse persoonlijk respect. Ik zag Louis van Gaal in licht en in schaduw en hij is me juist door zijn oprechte mens-zijn dierbaar. Louis is geen goeroe, godheid of profeet. Zoals hij absoluut ook geen boeman, betweter, laat staan een hooghartig persoon is. Maar ik kan u, aanstaand lezer van dit boek, verzekeren dat hij wél een bijzonder mens is, met zijn kracht en zwakheden, overtuiging en kwetsbaarheid als getuigen. Hij is mij dierbaar.

David Endt

Proloog

‘Begrijp je dat?’

Ik haal adem. Mijn pen danst als een razende over het papier, maar ik loop altijd een fractie achter bij zijn stem. Heel even is het stil. Het duurt hem toch te lang.

‘*Begrijp* je wat ik zeg?’

We zitten aan ‘onze’ tafel bij het restaurant van Fysiomed, het domein van Leo Echteld, sinds jaar en dag fysiotherapeut van menig topvoetballer. Wederom heeft Louis van Gaal gekozen voor de *curry wrap* met kip en avocado en wederom heeft hij de loftrumpet gestoken over de fantastische bereiding ervan. De charmeur in hem deelt complimenten uit aan de bediening. Hij vindt hem oprecht lekker, die wrap, iedere keer geniet hij ervan alsof het zijn eerste is. Netjes veegt hij de resten uit zijn mondhoeken en kijkt me indringend aan. Urenlang heeft hij gepraat, iets harder dan wellicht wenselijk is. Mensen kijken naar ons tafeltje. Ze denken. Daar zit hij. De man die sinds 2014 voor eeuwig ‘onze bondscoach’ is.

‘Begrijp je dat?’

Louis van Gaal buigt zich voorover. Aan de zijkant van zijn voorhoofd worden de aderen net wat meer zichtbaar. Het duiden van zijn gedachten vergt energie. Zodra de leraar in Van Gaal wakker wordt, komt alles op scherp te staan. De stembanden worden aangespannen, de blik wordt priemend en het lijf doet nadrukkelijk mee, de handen, het bovenlichaam, de nek. Met grote ogen kijkt hij me – emotioneel bijna – aan. Ik knik, hopelijk niet te gedwee. Als ik mijn ogen sluit, zie

ik hem, begin jaren negentig, oog in oog met een achttienjarige Nwankwo Kanu. De afstand tussen hun twee gezichten klein, het volume van de stem van Louis van Gaal desondanks hoog. Ik zie Kanu knikken zoals ik nu knik.

Ik vraag me af: wat doet dit met mij? Wat deed dit met Kanu? We zouden ons geïntimideerd kunnen voelen. Maar zo is het niet. Het antwoord is: ik heb niet louter naar Van Gaal geluisterd. Hij heeft me overtuigd. Ik ben iets wijzer geworden. Wat ik voel is niet de lome vermoeidheid na een met iets te veel vuur afgestoken wiskundeles. Wat ik voel, is ruimte. Energie. Na iedere urenlange sessie met Louis van Gaal voel ik me – stopwoordje van hem – fantastisch. Ik begrijp dingen die ik voorheen niet begreep. Ik zie kansen die ik voorheen niet zag. Ik zie puzzelstukjes landen die ik voorheen nooit dacht in te kunnen passen. In zijn woorden opnieuw: het is ongelooflijk.

Als we weglopen, hij altijd met rechte rug en trage, statige pas, wordt Louis van Gaal vaderlijk. Dan gaat het plots nog over het leven. De dood. Onze geliefden. Eén keer pakt hij mijn schouder vast als het gaat over de mensen die ons ontvallen. ‘Het overkomt ons allemaal. We kunnen ieder moment omvallen, het kan elk moment afgelopen zijn. Zo is het gewoon. Het kan mij overkomen, maar jou ook.’

Hij trekt een wenkbrauw op. Dan breekt de zon weer door op zijn gezicht als hij iedereen gedag zwaait. Buiten talmen we. Alsof we liever nog niet ieder onze eigen weg willen gaan, liever nog wat hadden doorgepraat. Hij wijst op het rek. ‘Ben je nou al weer op de fiets? Dat vind ik wel echt fantastisch.’

Ik doe mijn fiets van het slot en stap op. Hij roept na: ‘Als ik hier weer naartoe ga, app ik je.’

Die appjes zijn kort en helder. En altijd met een vaste ondertekening: LvG.

1

Hoe het begon

Ze hadden nog maar net de verjaardag van Ton gevierd. Vijftien was hij geworden, het was een vrolijke boel geweest. Vader Ben had het hoogste woord, ze hadden gesmikkeld van taart en lekkernijen. Moeder Truus zat er puffend bij. Ze stond op knappen. En het wás al een imposant gezin. Er liepen acht kinderen rond in het huis aan het Galileïplantsoen. Buiten Ton waren dat Ad (zestien), Ben (dertien), Truus (twaalf), Gerdie (tien), Riet (acht), Jos (vijf) en Gérard (twee). Twee dagen na het verjaardagsfeest, op 8 augustus 1951, mocht het hele stel een middagje naar het zwembad en baarde moeder klokslag half zes 's het laatste kind: Aloysius Paulus Maria, Louis van Gaal.

De naoorlogse tijd was vol verrukking, alles was bijzonder. Een televisie! Een badkamer! Een grote auto, een piano, met z'n allen kijken naar de zondagavondshow van Lou van Burg en Maud van Praag. De familie Van Gaal genoot van het leven. De sfeer was warm, de gezinsleden speelden met vuur hun kaartspelletjes. En ook al werkte vader lange dagen als hoofdvertegenwoordiger van de Steenkolen Handels Vereeniging, áls hij er was, was vader de aanjager, de man die het feest maakte. Maar ook was er een ritme van regels en taken, tussen alle gezelligheid door moest er aangepakt worden.

Toen Louis zes was, genoot de hele familie van een dagje aan zee, maar het onweer naderde zo snel dat het rennen werd. Tijdens de spurt richting de auto werd vader onwel: hartinfarct. Zo begon een beklemmende periode van vijf jaar ziekbed. Soms hoorde de kleine Louis na het uithalen van kattenkwaad klop-klop-klop boven zijn hoofd en moest

hij naar boven, over zijn zieke vader liggen, dan kreeg hij billenkoek met de blote hand. Maar alle Van Gaals herinnerden zich hun vader vooral als een man die diplomatiek de teugels in handen hield. Gestraft werd er nooit zonder reden. Zoals zijn jongste zoon later een speler tot in detail kon uitleggen waarom hij niet in de basis stond, legde vader het uit als hij een moeilijke beslissing nam. Rechtvaardig en eerlijk was hij, tot zijn veel te vroege dood.

De zussen turnden, de broers voetbalden. RKSv De Meer was van de familie Van Gaal. Een bezienswaardigheid, iedere keer weer, als ze met z'n allen uit de Borgward Isabella 1500 CC rolden.

Niemand was zo goed als die kleine Louis. Ondanks zijn 'trage spieren' domineerde hij de duels, met een verfijnde techniek, een waanzinnig oog voor ruimte, sterk over de grond en in de lucht.

Moeder maakte er weinig van mee. Zondag was haar dag, eindelijk rust. Toen ze toch een keer ging kijken, speelden Ad en Ben tegen elkaar, die eerste bij RKA VIC, de tweede bij De Meer. Moeder zag hoe Ad een tand uit zijn mond spuugde en Ben met een hersenschudding het veld afdroop. Nou, dan kon ze beter thuis de huishouding doen, daar was zij de spil.

De Watergraafsmeer was een dorp. Buurvrouwen gluurden vanachter hun gordijnen, er werden stiekem sigaretjes gerookt en op straat struinde Louis rond met een stadionbal van zeven gulden vijftig in de maat van een echte leren knikker. Louis was zo fanatiek met voetballen dat hij altijd weer een volgende stap wilde zetten en met die bal, die zowel op gravel als gras ideaal was, kon dat. Bovendien had de hele buurt er plezier van, zijn vriendje Maarten Spanjer kwam menigmaal aan moeder Van Gaal vragen of hij die stadionbal van Louis even mee mocht krijgen.

Al snel had Louis allerlei baantjes, mooi dat hij op zijn dertiende een krantenwijk liep en op zijn zestiende als beloning een rood-zwarte Puch kon kopen. Op het landje bij de Emmakerk legde hij jarenlang met zijn vrienden de jassen neer, dat waren de doelpalen en dan was het voetballen geblazen. Of ze domineerden de straten, dan keepte hij net zo lang tot zijn knieën tot bloedens toe openlagen. Eén ding had Louis nooit. Neuzen van zijn schoenen. Hij voetbalde zo veel dat die ver-

dwenen als sneeuw voor de zon, tot grote ergernis van zijn moeder. Maar als jongste had hij een streepje voor en liet ze toe dat hij tot laat op straat bleef. Door het vroege overlijden van vader was zij de belangrijkste persoon in zijn leven en Louis was haar grote steun en toeverlaat.

Henk Groot. Daar kreeg Louis rillingen van. Als je die spits zag spelen, scoren, koppen, timen, daarvoor ging Louis graag naar stadion De Meer. Daar zongen ze van ‘Henkie, Henkie’ en dat was precies wat het hele gezin ook zong op sinterklaasavonden als Louis gedichtjes over Henk Groot moest voorlezen. De kleine Louis kon nog niet bevroeden dat juist Henk Groot hem zou scouten voor Ajax en dat Louis later als assistent van Leo Beenhakker scout Henk Groot moest ophalen om samen een wedstrijd te gaan bekijken. ‘Een hele eer,’ had Louis gezegd. Maar dat was pas veel later.

Achttien was Louis en in El Bacchus had handbalster Fernanda Obbes hem tijdens het dansen verteld dat ze al verkering had. Daar liet Louis zich niet door uit het veld slaan: ‘Ik zal altijd op je blijven wachten.’ Vier weken later stond Fernanda voor hem.

Een jaar later zat zijn moeder aan tafel bij Jaap van Praag, de voorzitter van Ajax. De oude Van Praag pakte haar helemaal in. Maar ook broer Ad zat aan tafel en die lette goed op. Aan het eind van het gesprek was Louis speler van Ajax-B met een heel best contractje en een Fiat 127 als bonus toe. Hij ging 750 gulden per maand verdienen en zou 125 gulden per punt krijgen. De ster van RKSv De Meer werd een Ajacied, maar hoewel hij sterk speelde in een team vol grote talenten als Johnny Rep, Arnold Mühren en Gerrie Kleton, had hij pech: op zijn plek stond in Ajax-1... Johan Crujff.

Inmiddels wist Louis al lang wat hij later wilde. Rinus Michels worden. Als die Ajax onder handen nam op de velden bij De Meer, keek de jonge Van Gaal ademloos toe. Zijn latere studiekeuze voor de ALO (Academie voor Lichamelijke Opvoeding) was volstrekt logisch en daar leerde hij lessen voor het leven. Speldocent Max Koops kwam op een dag met een zootje ongeregeld aanzetten en zei tegen zijn studenten: ‘Jij, jij en jij: lesgeven. Nu!’ Zelf klom hij in het klimrek. Toen een student wilde

beginnen, riep Koops: ‘Hoe kun je nou beginnen, je mist er al één, want ik zit hier.’ De wanhoop bij de studenten was voelbaar, tot een van hen, de latere dansdocent Wladimir Donse, voor de groep ging staan en een indringend verhaal begon te vertellen. Plots werd het ongeregelde zoortje stil, daalde Koops af van het klimrek en begreep Van Gaal wat Koops hen wilde leren: iedere groep heeft zijn eigen benadering nodig. Koops liet hem loskomen van de materie, erboven te staan, op alle niveaus.

Hij voetbalde, hij leerde. Ondertussen getrouwd met Fernanda en met twee dochters (Brenda en Renate) verrijkt, reisde hij via Antwerpen (Antwerp FC) naar Velsen (Telstar), volgende halte Rotterdam (Sparta) en uiteindelijk Alkmaar (AZ’67). Omdat hij ook nog eens de spelers vertegenwoordigde bij de vvcs (Vereniging voor Contractspelers), les-gaf op de Don Bosco-school in Amsterdam-Oost en de cursus betaald voetbal volgde, reed hij zijn auto pardoes drie keer in de vangrail uit pure vermoeidheid. Van Gaal werkte als een bezetene en was ondertussen overall de grote gangmaker en aanvoerder. Zijn persoonlijke top bereikte hij bij Sparta, waar hij te midden van medespelers als Dick Advocaat, Danny Blind, Wout Holverda en John de Wolf Europese successen vierde.

In 1986 kwamen voor Louis van Gaal alle lijnen samen bij AZ’67. Daar zou hij zijn loopbaan als speler beëindigen en tevens assistent zijn van hoofdtrainer Han Berger. Dat ging niet goed. Van Gaal speelde erbarmelijk en Berger werd ontslagen. Hans Eijkenbroek nam het over, maar lag al na één dag met hyperventilatie plat. Van Gaal pakte alles op: AZ-1, AZ-2, voorzitter van de spelersraad. *Voetbal International* sprak er in de persoon van Kees Jansma schande van, Van Gaal zou de poten onder Eijkenbroeks stoel wegzagen en op hysterische en autoritaire wijze tekeergaan. Het tegendeel bleek waar. Van Gaal beschermde Eijkenbroek en leidde AZ vanuit zijn visie: jonge jongens inbrengen vanuit het tweede, het team dat hij al zo goed kende. Martin van Op-huizen, Fons van Haastrecht, Marc Castelijm en Maurice van Ham speelden oudjes als David Loggie en Arnold Oosterveer er met flair uit. Bestuursleden die te laat kwamen, misten de spelersbus, ook daarin was Van Gaal al bijzonder duidelijk. Dat kwam hem duur te staan in oktober 1987, na het stuk van Kees Jansma in VI. Floor Mouthaan was het

bestuurslid dat toen zei: ‘Louis, neem jij maar even vakantie.’ Van Gaal: ‘Vakantie? Ik neem ontslag.’

Het duurde tot maart 1988 toen Ajax-voorzitter Ton Harmsen zich meldde bij een sollicitatiecommissie van de club: ‘Jullie moeten Louis van Gaal vragen als hoofd jeugdopleiding.’ Dat vond de hoofdpersoon in kwestie een slecht idee. ‘Wie was ik nou? Een oud-voetballer die als trainer nog niks had gepresteerd. Ik was er nog lang niet aan toe.’ En zo werd hij eerst maar eens trainer van Ajax A1 en Ajax-B. ‘Ik had Aad de Mos’ pad voor ogen, die had ook eerst de A1 gedaan en was toen hoofd-trainer geworden.’

Van Gaal ging voortvarend aan de slag, pikte Edgar Davids en Michael Reiziger op uit de A2, maar na twee maanden vroeg de club hem al assistent te worden van Ajax-1. Kurt Linder was ontslagen, Spitz Kohn volgde hem tijdelijk op en Barry Hulshoff zou ook assistent worden. Linder had twee spelers nog een keer naar Van Gaal gestuurd met de mededeling ‘die kunnen er niet zoveel van.’ Van Gaal zette een van die twee spelers, een speersnelle rechtsbuiten, op tien tijdens een jeugd-toernooi, dat deed de blonde krullenkop geweldig. Even later zaten Dennis Bergkamp en Richard Witschge gewoon weer in Ajax-1.

Spitz Kohn bleek een Godfather. Kohn liet Van Gaal alle ruimte, maar als het ongeduld en de passie tot uitbarsting kwamen bij de jonge assistent, zei de ervaren Kohn simpelweg: ‘Doe maar niet zo, Louis.’ Hij corrigeerde me als ik weer eens te fanatiek of te streng was geweest. Hij was achttien jaar ouder, liet mij mijn gang gaan, maar ondertussen was hij overduidelijk de baas. Hij was verantwoordelijk. Ik had er totaal geen moeite mee om tweede viool te spelen. We hadden dezelfde visie, hielden van aanvallend voetbal. Later, onder Leo Beenhakker, kreeg ik wel moeite met het tweede viool spelen. Leo en ik waren meer tegenpolen. Ik ga met iedereen om, Leo ging meer met de oudere spelers om. Leo was wel de eerste die mij erop wees dat ik niet langer assistent moest zijn, maar ook geduld moest hebben. Hij zei: “Jongen, wacht nou, ik weet dat je het moeilijk hebt als tweede man, maar ik weet dat je geschikt bent voor Ajax-1.”

Het trio Kohn-Van Gaal-Hulshoff leverde een knappe prestatie. Vanuit het niets schoot Ajax omhoog en werd het alsnog tweede in de

competitie. Vervolgens werd Leo Beenhakker hoofdcoach en kon Van Gaal zich concentreren op het behalen van zijn hoofdtrainersdiploma-A. Als stage koos hij eind 1989 voor een verblijf bij het Barcelona van Johan Crujff. 'Ik had twee trainingen meegemaakt toen ik, met de Koemannetjes, Tweede Kerstdag vierde bij Johan thuis. We kenden elkaar nog niet zo goed, ik had één keer een goed gesprek over het leven gevoerd, maar dat was vooral met Danny. Johan zei niet zoveel. Tijdens Kerst ging de telefoon, het was voor mij. Mijn zus Riet was overleden. Halsoverkop ben ik naar huis gegaan.'

2

Ajax

Arie van Os had hem gebeld. Of Louis van Gaal naar het huis van de penningmeester wilde komen. September 1991. In de winter ervoor had Van Gaal nog lang met voorzitter Michael van Praag over het strand van Izmir gelopen. De trainer wilde weg, op eigen benen staan, hij had al gesolliciteerd bij Roda JC en NAC. Van Praag had indringend op hem ingepraat: 'Niet doen Louis, jij bent de eerstvolgende hoofdtrainer van Ajax-1.' Nu was het zover. Leo Beenhakker ging terug naar Madrid.

Binnen het uur was het geregeld. Zijn salaris verdrievoudigd naar 375.000 gulden, maar veel belangrijker: een contract van drie jaar in plaats van het voorgestelde één. Van Gaal wilde wat kunnen opbouwen. De volgende dag, toen hij van het stadion naar huis reed, overviel het hem. Wat een verantwoordelijkheid. Hoofdtrainer van Ajax-1. Moest hij doen wat hij dacht dat hij moest doen of moest hij het op een gelijkmatige manier gaan aanpakken? Thuis zei Fernanda: 'Doen wat je moet doen, anders ben je jezelf niet meer.' Hij wist dat ze gelijk had.

De dag erna gooide hij de knuppel in het hoenderhok. Jan Wouters ging van vier naar acht, Wim Jonk van Ajax-B naar vier, Danny Blind van twee naar drie, Dennis Bergkamp van zeven naar tien, Marciano Vink van drie naar zes. Wouters, gelauwerd international, gooide mopperend zijn kont tegen de krib. Met buitenspelers Bryan Roy en John van 't Schip kreeg Van Gaal flink wat strijd, Vink was ook niet blij. Het programma *Barend & Van Dorp* nodigde iedere ontevreden speler uit om zijn beklag te doen, media als *De Telegraaf* schreeuwden moord en brand en het duurde niet lang of het stadion zong om Johan Crujff.

Ondanks alle onrust en aanvankelijk ook de tegenvallende prestaties bleef Van Gaal vol energie zijn evangelie prediken. Hij sprak over de

veilige binnenwereld, zijn voorkeur voor multifunctionele spelers, het belang van gogme, teambuilding, TIPS (Techniek Inzicht Persoonlijkheid Snelheid), keer op keer legde hij uit hoe zijn proces werkte. Maar voor de wedstrijd tegen Osasuna op 27 november 1991 was de situatie kritiek. Die avond deden de spelers het voor hem, hun coach. Ze wonnen. De wedstrijden in de UEFA Cup hadden sowieso iets magisch. Zeker in uitduels speelde Ajax bijzonder voetbal, waarbij het steeds snel scoorde. Jongens als Edgar Davids, Dennis Bergkamp, Wim Jonk, Stefan Pettersson en Aron Winter leken dan net even iets extra's te kunnen. Van Gaal deed die avonden concessies aan zijn systeem van 1-4-3-3, speelde soms met slechts twee aanvallers; de zegetocht in Europa redde hem. Vooral in Genua (halve finale) en Turijn (tegen Torino, finale) maakte het nieuwe Ajax van Louis van Gaal grote indruk. De winst van de UEFA Cup deed in ieder geval de roep om Johan Crujff verstommen.

Co Adriaanse was het die het zei. Het hoofd jeugdopleidingen die vanwege zijn karige onderkomen bij Ajax *Co Container* werd genoemd poneerde: 'Louis van Gaal? Die heeft de kracht van een ziener.'

Van Gaal kreeg meer en meer het gelijk aan zijn zijde. Het doorselecteren bracht hem ver. Ronald de Boer kwam terug van FC Twente, op de linksbuitenplaats werd Bryan Roy eerst vervangen door Edgar Davids en vervolgens door Marc Overmars, op de linksmiddenpositie speelde de jonge Michel Kreek ijzersterk, maar bleek de nog jongere Davids toch beter voor de balans en na het vertrek van de bejubelde tandem Bergkamp-Jonk naar Internazionale koos Van Gaal voor John van den Brom op vier en Dan Petersen op tien, maar al snel werd de blessuregevoelige Deen voorbijgestreefd door een onbekende Fin, Jari Litmanen, die op de training liet zien geen zes maar een tien te zijn. Een grote klapper werd gemaakt met het binnenhalen van de verloren zoon Frank Rijkaard die op zes terechtkwam. Maar pas toen Rijkaard naast Danny Blind als fenomenaal centraal verdedigingsduo de geroutineerde 'billen' van de ploeg werd, kwam Ajax op Champions League-niveau.

Intussen verjongde Van Gaal – met zijn tegenpool Gerard van der Lem als assistent – aan één stuk door. Clarence Seedorf debuteerde op zijn zestiende, Patrick Kluivert en Nwankwo Kanu op hun achttiende. Een andere jonge Nigeriaan, Finidi George, bleek een revelatie als rechtsbuiten. Edwin van der Sar was nog piep en toch al de gedroomde

keeper omdat hij altijd op de goede plek stond en uitstekend kon meevoetballen. Van Gaal had een meesterwerk zitten smeden en na de nodige nationale prijzen ging het jeugdige Ajax brutaal op jacht naar de elite van Europa.

AC Milan, winnaar van de Champions League in 1994, was de eerste die verbouwereerd werd achtergelaten: 2-0 in Amsterdam, 0-2 in Triëst. Vervolgens was er de heerlijke voetbalstorm in het Olympisch Stadion tijdens de halve finale tegen Bayern: 5-2. En zelfs in Wenen, op 24 mei 1995, hield Ajax het hoofd koel. Het speelde niet eens groots, maar maakte wel een goal waar eindeloos op was geoefend. Lokken, omcirkelen, rondspelen, inspelen, diepgang, alles zat in de 1-0 van Patrick Kluivert. Van Gaal, die avond vooral ook beroemd geworden met De Karatetrapp, was definitief topcoach van Europa.

De meest beladen prijs was de eerste landstitel, in 1994. Dat was de prijs die zijn spelers wonnen voor Fernanda, zijn veel te vroeg overleden echtgenote.

Fernanda, over haar zei Van Gaal: ‘Zij was mijn liefhebbende vrouw, baarde mijn kinderen, ging met me mee, zorgde voor mij.’

In de zomer van 1993 waren ze twintig jaar getrouwd. Om het te vieren zaten ze twintig dagen op een cruise, negentien daarvan was Fernanda ziek. Pas 39 en elke dag het zuur, even een Rennie en iedere middag moeten slapen, dat kon niet goed zijn. Maar Fernanda stond in het leven zoals haar man: sterk, positief, nooit zeuren. Pas op 7 november 1993 riep Joan, de vrouw die met Tante Sien het spelershome runde, Louis van de training. Hij wist het meteen. Het was mis.

De dag erop kwam de diagnose. Lever- en pancreaskanker. De alvleesklier, een kansloze zaak. Desondanks – het lot van een BN’er – kregen de Van Gaals alle hulp aangeboden en wilden medici het onmogelijke bereiken. Het had nooit zo mogen gaan. Fernanda overleed op 17 januari 1994 na een gruwelijke tijd vol met tot mislukken gedoemde reddingsacties en veel pijn.

Zijn geloof in God was weg. Een jonge vrouw zo laten creperen, dat kon Van Gaal niet rijmen. De spelers en alle andere mensen die bij Ajax werkten, hadden het drama geroerd gevolgd. De jongens zeiden: we

worden kampioen, voor haar, voor Fernanda. Twee doelen had de vrouw van Louis nog gehad: veertig worden en het kampioenschap meemaken. Het was haar niet gegeven, maar Louis maakte een belofte waar: hij werkte verder in haar geest, met de strijd lust die haar zo kenmerkte.

Rondom de winst in de Champions League werd Ajax schier onoverwinnelijk. Het Van Gaal-voetbal was oogstrelend en dominant, zijn doorselecteren bleef zich uitbetalen. Na het vertrek van routiniers Frank Rijkaard, Peter van Vossen en John van den Brom en youngsters Clarence Seedorf en Tarik Oulida kwamen andere mannen op. Geen aankopen, de progressie kwam van binnenuit. Frank de Boer groeide uit tot een geweldige centrumverdediger die de ene vrije trap na de andere erin krulde, Winston Bogarde werd van een druistige linksbuiten een imponerende linksback, Ronald de Boer en Edgar Davids werden wereldtop op het middenveld en wie er ook spits stond, Patrick Kluyvert of Nwankwo Kanu, het was weergaloos. In de Champions League was de titelverdediger op zijn best in de uitduels tegen Real Madrid en Borussia Dortmund. Met name in Bernabeu speelde Ajax droomvoetbal. Het won slechts met 0-2, met de huidige VAR was het vermoedelijk 0-4 geworden.

Het jarenlange passen-trappen, de vormpjes, de fitheid, het imagineren, de gigantische balsnelheid, het uitgekiende positiespel, alles wat Van Gaal erin had gedruild, kwam eruit. Maar met name zijn *Totale Mens Principe* vierde hoogtij en dat was nodig ook. Igenewari, de broer van Finidi, werd in Nigeria per ongeluk vermoord, Patrick Kluyvert veroorzaakte een dodelijk ongeluk, de spelers waren inmiddels popidolen en werden bemind door alle mooie meisjes van de stad, de kapitaalkrachtige clubs uit Italië en Spanje trokken hevig aan de sterren en door het Bosman-arrest van 1996 – waardoor spelers na afloop van een contractperiode transfervrij konden vertrekken – wankelde het droompaleis Ajax. Het grootste gevaar was de enorme onrust over de salarisschalen die Ajax hanteerde, waarbij de jonge spelers zich achtergesteld voelden ten opzichte van de routiniers. En toen zelfs de kaart ‘kabel versus blanke spelers’ werd gespeeld tijdens het EK in 1996 barstte de bom. Desondanks bleven alle Ajacieden zich maar stormachtig ontwikkelen. Ook in 1996 (finale) en 1997 (halve finale) denderde Ajax door de